

Warszawa, dnia 4 listopada 2010 r.

RPO-656568-VII-7020/7006/10/WS

I n f o r m a c j a
o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw
Obywatelskich w Zakładzie Karnym w Hrubieszowie
(wyciąg)

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniach 13-14 października 2010 r. do Zakładu Karnego przy ul. Nowej 64 (zwanego dalej „Zakładem”) udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich. W wizytacji wzięła udział w charakterze eksperta lekarz specjalista chorób wewnętrznych.

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, dokonując oceny pod względem ochrony osadzonych przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzając wizytację zapobiegawczą Krajowego Mechanizmu Prewencji przedstawiciele Rzecznika:

1. wysłuchali informacji dyrektora i zastępcy dyrektora Zakładu o funkcjonowaniu podległej im jednostki penitencjarnej;
2. obejrzeli teren i pomieszczenia Zakładu: losowo wybrane cele mieszkalne we wszystkich oddziałach mieszkalnych, celę zabezpieczającą oraz celę do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej, bibliotekę, sale widzeń, pola spacerowe, pomieszczenia przeznaczone do działalności kulturalno-oświatowej, ambulatorium i cele izby chorych, kuchnię, celę dla tzw. osadzonych „niebezpiecznych”;

3. przeprowadzili w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń rozmowy ze skazanymi i tymczasowo aresztowanymi oraz z funkcjonariuszami i pracownikami jednostki;
4. w oparciu o przygotowany wcześniej kwestionariusz przeprowadzili na osobności rozmowy z 28 osadzonymi, w tym z osobami w wieku powyżej 60 roku życia, z osadzonym niepełnosprawnym, cudzoziemcami oraz młodocianymi;
5. zapoznali się na miejscu z następującą dokumentacją jednostki: rejestrem stosowania środków przymusu bezpośredniego w 2010 i 2009 r. , zawiadomieniami o popełnionych przestępstwach, postępowań cywilnoprawnych, w których stroną są osoby pozbawione wolności oraz zagadnieniami próśb, skarg i wniosków.

Pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich poinformowali Dyrektora Zakładu o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji analizie poddano: sprawozdanie z wizytacji sędziego penitencjarnego Sądu Okręgowego w Zamościu z 15 marca 2010 r., protokół kontroli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Hrubieszowie z 11 października 2010 r., Zarządzenie nr 77/2010 Dyrektora Zakładu Karnego z 6 października 2010 r. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego Zakładu Karnego w Hrubieszowie, Informację opisową dotyczącą sposobu załatwiania wniosków, próśb i skarg w Zakładzie Karnym w Hrubieszowie w 2009 r., Informację o realizacji programów profilaktyki uzależnień, agresji i przemocy prowadzonych w roku 2010 r. w Zakładzie Karnym w Hrubieszowie, Informację dotyczącą form zatrudnienia w Zakładzie Karnym w Hrubieszowie, Plan szkoleń kursowych w Zakładzie Karnym w Hrubieszowie na rok 2010 oraz Plan posług religijnych Zakładu Karnego w Hrubieszowie.

2. Charakterystyka jednostki.

Zakład Karny w Hrubieszowie, usytuowany na wschodnich obrzeżach miasta, jest jednostką typu zamkniętego dla odbywających karę po raz pierwszy. Znajdują się w nim oddziały:

- aresztu śledczego,
- zakładu karnego typu zamkniętego dla młodocianych,
- zakładu karnego typu półotwartego dla odbywających karę po raz pierwszy,
- zakładu karnego typu półotwartego dla młodocianych.

W dniach wizytacji w Zakładzie przebywali też obywatele innych państw: Ukrainy, Mołdawii i Białorusi.

Zakład zajmuje powierzchnię 41 tys. 151 m². W skład jednostki wchodzi 13 budynków – 2 pawilony mieszkalne oraz 11 budynków administracyjno-gospodarczych. W dwóch pawilonach mieszkalnych mieści się pięć oddziałów półotwartych i jeden oddział zamknięty (oddział IV). Z informacji uzyskanych od Dyrektora jednostki wynika, że w prowadzone są w niej systematyczne prace remontowe. Zaplanowane jest wybudowanie nowego pawilonu mieszkalnego dla 260 osób. W najbliższym czasie przeprowadzona zostanie reorganizacja pracy i zamiana przeznaczenia Zakładu, z zamkniętego na półotwarty. Zlikwidowane zostaną oddziały aresztu śledczego i zakładu karnego typu zamkniętego.

Pojemność Aresztu wynosi 365 miejsc. Ogółem posiada on 98 cel mieszkalnych, w tym 2 dla tzw. „niebezpiecznych”, 2 izby chorych, celę izolacyjną oraz celę zabezpieczającą. Przeważają cele czteroosobowe (86), są też cele jednoosobowe (7) i trzyosobowe (2) oraz jedna cela dwuosobowa, trzyosobowa i pięćosobowa. Jedna cela trzyosobowa przystosowana jest dla osób niesprawnych ruchowo. W Zakładzie w dniach wizytacji nie było przeludnienia. Osadzeni przebywali w warunkach zapewniających zachowanie przewidzianej w art. 110 Kodeksu karnego wykonawczego normy 3 m² powierzchni celi na osobę.

Osadzeni zakwaterowani są w dwóch pawilonach mieszkalnych. W pawilonie A umieszczono 2 oddziały mieszkalne, a w pawilonie B trzy.

W dniu 13 października 2010 r. w jednostce faktycznie przebywało 326 osadzonych, a zgodnie z ewidencją 330 (4 osadzonych przebywało na tzw. „przepustkach”), w tym 314 skazanych, 14 tymczasowo aresztowanych oraz 2 ukaranych.

W czasie wizytacji cel nie stwierdzono osadzenia tymczasowo aresztowanych i skazanych z różnych grup klasyfikacyjnych we wspólnej celi mieszkalnej. Przeważająca większość skazanych odbywała karę w systemie programowanego oddziaływania - 246 osób, w systemie zwykłym 68 osób, a w systemie terapeutycznym 2.

3. Warunki bytowe.

Stan techniczny cel mieszkalnych określić można jako dobry, jednak w niektórych konieczne jest przeprowadzenie remontu, zwłaszcza z uwagi na zawilgocenie oraz zagrzybienie ścian i sufitów kąpoków sanitarnych. Cele są skanalizowane. Poza wyjątkiem celi przeznaczonej dla niepełnosprawnych, nie doprowadzono do nich ciepłej wody. Prawidłowy przepływ powietrza zapewnia wentylacja grawitacyjna oraz duże uchylne okna z ramami z PCV, które gwarantują właściwy dopływ światła dziennego. Stan łóżek, stołów i taboretów należy ocenić jako dobry a temperaturę panującą w celach jako odpowiednią do pory roku. Przy drzwiach do cel umieszczona jest, zabezpieczona przed uszkodzeniami, instalacja sygnalizacji przyzywowej oraz głośnika radiowęzła. Osadzeni posiadają możliwość regulacji głośności odbiorników.

Zastrzeżenia wizytujących wzbudził brak wyodrębnienia pomieszczenia do przeprowadzania kontroli osobistych. Czynności kontrolne dokonywane są w pomieszczeniu oddziałowego, które nie zapewnia odpowiednich warunków, ze względu na stały dostęp do nich osób nie wykonujących czynności kontrolnych.

Ponadto, system monitoringu cel przejściowych nie spełnia wymagań określonych w § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2009 r. w sprawie rodzaju urządzeń i środków technicznych służących do przekazywania, odtwarzania i utrwalania obrazu lub dźwięku z monitoringu w zakładach karnych (Dz. U. Nr 175 poz. 1360). Obraz kącika

sanitarnego, przekazywany z kamery umieszczonej w celi, obejmuje intymne części ciała osadzonego podczas wykonywania przez niego czynności fizjologicznych.

Kąpiel osadzonych odbywa się w łaźniach poszczególnych oddziałów. Stan łaźni w Zakładzie, poza umiejscowioną na parterze pawilonu B, jest bardzo dobry. Pomieszczenia wyłożone są glazurą i antypoślizgową terakotą, jednak stanowiska prysznicowe nie są oddzielone przegrodami. W łaźniach prawidłowo działa system wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła (tzw. rekuperator), nie stwierdzono zawilgoceń. Łaźnia znajdująca się na parterze pawilonu B od momentu oddania do użytku nie była modernizowana.

Jednostka dysponuje 5 polami spacerowymi, w tym dwoma dużymi. Każdy spacerniak wyposażono w ławki. Na jednym z nich, przeznaczonym do gry w piłkę siatkową, znajdują się natryski (przeznaczone w porze letniej do umycia się po zajęciach sportowych).

Osadzeni, z którymi przeprowadzono rozmowę, w większości ocenili warunki bytowe w celi jako dobre lub dość dobre (17 ankietowanych). Wśród głosów negatywnie oceniających sytuację w tym zakresie, dominowały zastrzeżenia co do braku ciepłej wody w celach mieszkalnych, stanu cel mieszkalnych oraz temperatury panującej w celi w okresie letnim.

4. Wyżywienie.

Kuchnię usytuowano w odrębnym budynku. Stan pomieszczeń wchodzących w jej skład uznać należy za dobry. Spełniają one wymogi HACCP. Podczas wizytacji realizowany był remont instalacji parowej w kuchni.

W dniu wizytacji, poza posiłkami diety podstawowej przygotowywane były potrawy diety: lekkostrawnej (15), cukrzycowej (2), cukrzycowej insulinozależnej (4).

Zdania respondentów na temat wyżywienia oferowanego przez jednostkę były podzielone. Piętnastu osadzonych oceniło je jako dobre lub dość dobre, zarówno pod względem walorów smakowych, jak i wielkości porcji. Przeciwnego zdania była reszta ankietowanych. Zwrócili oni uwagę, iż posiłki są za mało przyprawione, porcje

zbyt małe lub chłodne i czasami nieświeże.

Uzupełnienie wyżywienia oferowanego osadzonym przez jednostkę możliwe jest poprzez paczki żywnościowe przesyłane z wolności oraz poprzez dokonywanie zakupów w kantynie. Respondenci w zdecydowanej większości pozytywnie ocenili zarówno postępowanie administracji Zakładu z paczkami żywnościowymi, jak i asortyment oraz ceny artykułów w kantynie więziennej.

5. Opieka medyczna.

Dział Służby Zdrowia mieści się na parterze pawilonu B, w oddziale III. Prowadzi do niego podjazd i osobna furtka wejściowa dla osób korzystających z wózków inwalidzkich. Do ambulatorium przechodzi się przez bardzo wąski korytarz pełniący funkcję poczekalni.

Podczas wizytacji trwał remont ambulatorium. W związku z tym gabinet stomatologiczny, do którego wniesiono część sprzętu, był nieczynny. Wszystkie pomieszczenia, pomimo remontu były czyste. Ściany oraz podłogi gabinetów i korytarza wyłożono kafelkami.

W oddziale III, obok ambulatorium, znajduje się izba chorych i cela dla niepełnosprawnych ruchowo. Trzyłóżkowa izba chorych wyłożona kafelkami, z zabudowanym kącikiem sanitarnym o powierzchni 13,4 m² została przekształcona w celę mieszkalną; w razie potrzeby pełni przeznaczoną jej funkcję. W ciągu ostatnich 2 lat nie było w izbie żadnego pacjenta.

Na ścianie korytarza, rozwieszona jest „karta praw pacjenta – osoby pozbawionej wolności”, w którym to dokumencie ujęte są wszystkie prawa do opieki medycznej w odmiennych niż na wolności warunkach. W gabinecie lekarskim znajduje się karta praw pacjenta w wersji skróconej.

W gabinecie stomatologicznym zainstalowany jest nowoczesny, sprawnie działający „Unit”. Do wypełnień zębów używane są materiały światłoutwardzalne. Protezy wykonywane są w pozawieżennej placówce służby zdrowia.

Pacjenci przyjmowani są przez lekarzy w obecności funkcjonariusza, nie wykonującego zawodu medycznego.

Ambulatorium wyposażone jest m. in. w sprzęt reanimacyjny, bez defibrylatora, aparat EKG, krzesło do pobierania krwi, glukometry. Lekarstwa dostarczane są przez Aptekę Okręgową w Lublinie. W dniu wizytacji w ambulatorium znajdowały się lekarstwa stosowane w schorzeniach układu: krążenia, oddechowego i pokarmowego jak również nerwowego i ruchu; a także duży wybór antybiotyków. Nie stwierdzono ani jednego leku przeterminowanego.

W gabinecie zabiegowym i pokoju socjalnym umieszczono sejfy, w których przechowywany jest metadon.

W celi dla osób niepełnosprawnych, trzyłóżkowej, znajduje się obszerny, zabudowany kącik sanitarny z natryskiem, podwyższona muszla klozetowa z wygodnymi uchwytami na ścianach. W kranach jest stale ciepła i zimna woda. W dniach wizytacji przebywał tam osadzony z powodu polineuropatii poruszający się z wielkim trudem przy pomocy osób trzecich. Dwaj pozostali osadzeni służą mu pomocą i opieką. Z uwagi na brak wózka osoba niepełnosprawna nie korzysta z codziennych spacerów.

Kierownikiem Działu Służby Zdrowia jest lekarz specjalista pediatra, funkcjonariusz Służby Więziennej, w trakcie specjalizacji z medycyny rodzinnej. Pozostali lekarze nie będący funkcjonariuszami Służby Więziennej, zatrudnieni są w ramach kontraktu. Specjalista chorób wewnętrznych i zakaźnych przyjmuje raz, a stomatolog dwa razy w tygodniu. Neurolog i psychiatra przyjmują dwa razy, zaś diabetolog raz w miesiącu. Jeśli istnieje taka potrzeba, konsultanci przychodzą także w dodatkowych terminach.

W zespole pielęgniarskim pracuje w pełnym wymiarze godzin dwóch funkcjonariuszy Służby Więziennej o ponad 20-letnim stażu pracy w Zakładzie oraz jedna osoba nie będąca funkcjonariuszem zatrudniona na 0,5 etatu.

Ambulatorium jest czynne w godzinach od 7.00 do 19.00 we wszystkie dni w roku łącznie ze świętami państwowymi i kościelnymi.

Kierownik Działu pracuje przez 5 dni w tygodniu od 7.00 do 15.00 bądź od 8.00 do 16.00. Przeciętnie w ciągu dnia przyjmowanych jest 20 - 30 osób. Pacjenci z poszczególnych oddziałów mają wyznaczone przyjęcia raz w tygodniu, jednakże w razie potrzeby przyjmowani są również, poza kolejnością, chorzy

z innych oddziałów. Specjaliści oraz jeden z internistów przyjmują w godzinach popołudniowych. W przypadku nagłych zachorowań osadzonych, po godzinach pracy personelu medycznego wzywane jest Pogotowie Ratunkowe lub lekarz Zakładu.

Pacjenci wymagający leczenia szpitalnego kierowani są do szpitali więziennych w innych miastach. W 2009 r. hospitalizowano w szpitalach więziennych 7 osób, a w 2010 r. - 2.

W 2009 r. przyjęto 4155 osób, a w 2010 r. do czasu wizytacji 2098. Od 2009 r. przeprowadzono 111 konsultacji na terenie Zakładu.

W razie potrzeby osadzeni są konsultowani przez specjalistów w pozawięziennych placówkach służby zdrowia, zazwyczaj w Hrubieszowie, jak również w Lublinie. W trudnych, skomplikowanych przypadkach na konsultację wraz z pacjentem udaje się lekarz Zakładu.

Ze względu na brak zaplecza diagnostycznego badania biochemiczne wykonywane są w laboratorium ZOZ w Hrubieszowie bądź w laboratorium prywatnym (materiał pobierany sprzętem jednorazowym, praca wykonywana jest w rękawiczkach). Materiał do badań w kierunku zakażenia HIV i HCV przesyłany jest do specjalistycznej placówki w Lublinie.

Zdjęcia rtg klatki piersiowej wykonywane są w „rentgenobusie” przyjeżdżającym co 2-3 miesiące z Białegostoku. W tej sytuacji część badań rentgenowskich wykonywanych jest w szpitalu miejskim w Hrubieszowie; tam również wykonuje się badania endoskopowe i ultrasonograficzne.

W razie konieczności hospitalizacji ze wskazań nagłych chorzy przyjmowani są do szpitala miejskiego w Hrubieszowie (w 2009 r. – 7 przyjęć, a 2010 r. - 8).

Na przestrzeni ostatnich dwóch lat nie zarejestrowano ani jednego przypadku gruźlicy, świerzbu, kiły oraz rzeżączki. W 2009 r. u jednego osadzonego stwierdzono wszawicę.

Badania w kierunku zakażenia wirusem HIV i HCV wykonywane są u osób grupy wysokiego ryzyka, jednakże prawie wszyscy osadzeni odmawiają poddania się temu badaniu, poświadczając własnoręcznym podpisem odmowę w książeczce

zdrowia.

W 2009 r. przebywały w Zakładzie 2 osoby zakażone wirusem HIV, pozostające pod kontrolą specjalistyczną, nie wymagające leczenia. W 2010 r. nie było takiego przypadku.

Obecnie w Zakładzie jest jedna osoba zakażona wirusem HCV w stanie dobrym, otrzymuje leki hepatotropowe. W 2009 r. w Zakładzie nie przebywał nosiciel HCV.

Na przestrzeni ostatnich lat nie odnotowano w Zakładzie zgonów osadzonych. W 2009 r. były trzy przypadki aktów samoagresji o charakterze instrumentalnym (powierzchowne pocięcia).

Badanie osadzonych przetransportowanych do Zakładu (ocena stanu higieny, zakładanie książeczek zdrowia, wizyta lekarska) odbywa się w dniu przyjęcia do jednostki. Osadzeni dowożeni przez policję po godzinach pracy lekarza badani są przed przyjęciem w izbie przyjęć szpitala; do dnia następnego oczekują w celi przejściowej.

Od 4 lat prowadzony jest w Zakładzie program metadonowy. W chwili obecnej 9 osób objęto tym programem. Osadzeni są kwalifikowani do programu w Lublinie przez specjalistę od uzależnień. Ostatnio jedna osoba została zakwalifikowana przez lekarza tutejszej placówki, który przeszedł specjalistyczne szkolenie w tym zakresie. Osoby przyjmujące metadon, pozostają pod opieką dwóch psychologów Zakładu oraz są okresowo konsultowane w poradni specjalistycznej w Lublinie. Metadon jest codziennie wydawany w ambulatorium. Dla każdego pacjenta przygotowywana jest odpowiednia dawka; w specjalnej księdze pielęgniarka poświadcza podanie leku, zaś pacjent potwierdza jego przyjęcie.

Osadzeni pracujący, są przed rozpoczęciem zatrudnienia badani przez lekarza medycyny pracy.

W rannych godzinach, kiedy jest najwięcej pracy (kontrolowane jest: poziom cukru, sprawdzane ciśnienie, wykonywane wszelkie iniekcje, pobierany materiał do badań, uzupełniana dokumentacja) zazwyczaj jest tylko jedna pielęgniarka. Poza wieloma innymi zajęciami pielęgniarki roznoszą do wszystkich

oddziałów trzy razy dziennie przygotowane poprzedniego dnia wieczorem leki. Osadzeni muszą przyjąć leki psychotropowe w obecności pielęgniarki. Mimo dokładnej kontroli zdarzają się przypadki symulacji połknięcia. Zgodnie z relacją Dyrektora, od 15 października 2010 r. pracę w Zakładzie mają rozpocząć 2 nowe pielęgniarki.

W apteczce dowódcy zmiany znajdowały się podstawowe leki przeciwgorączkowe, przeciwbólowe i rozkurczowe oraz środki opatrunkowe.

Analiza dokumentacji medycznej nie stworzyła podstaw do sformułowania zastrzeżeń – sposób jej prowadzenia jest czytelny i precyzyjny.

6. Traktowanie osadzonych.

Tylko jeden spośród rozmówców miał zastrzeżenia dotyczące traktowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej. Uwagi dotyczyły wulgarnych zwrotów kierowanych do osadzonego przez oddziałowego. Ankietowani osadzeni nie zgłosili przypadków naruszenia ich nietykalności lub innych przejawów złego traktowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej. Nie byli także świadkami takich niedozwolonych zachowań.

Dwadzieścia siedem osób objętych rozmowami nie było karanych dyscyplinarnie, a zatem nie wypowiedziały się na ten temat. Jedna osoba w stosunku do której było prowadzone postępowanie dyscyplinarne, ale kara została warunkowo zawieszona, zgłosiła zastrzeżenia w odniesieniu do umieszczeniu adnotacji o tym fakcie w aktach osobowych. Wykonanie kary dyscyplinarnej zostało zawieszona na okres miesiąca. Osadzony potwierdził, iż przed zastosowaniem powyższego środka dyrektor Zakładu wysłuchał jego wyjaśnień.

W jednostce funkcjonuje jedna cela zabezpieczająca. Do pomieszczenia przylega WC. Cela nie posiadała przymocowanego na stałe stolika ani taboretu, wbrew regulacji § 8 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministra z dnia 27 lipca 2010 r. w sprawie stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz. U. Nr 147, poz. 983).

W roku 2010 do dnia wizytacji środka przymusu bezpośredniego, w postaci umieszczenia w celi zabezpieczającej, stosowano 5 razy.

Cela do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej wyposażona jest w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy. W ciągu ostatnich 6 miesięcy poprzedzających wizytację Zakładu przez przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich karę umieszczenia w celi izolacyjnej zastosowano wobec 5 osadzonych.

Do dnia 14 października 2010 r. do organów więziennictwa wpłynęło 79 skarg od osadzonych na funkcjonowanie Zakładu. Dotyczyły one decyzji komisji penitencjarnej, kar dyscyplinarnych, porządku wewnętrznego, warunków bytowych, zajęć kulturalno-oświatowych. W 2010 r., do dnia wizytacji, nie odnotowano przypadku uznania skargi za zasadną.

Dla porównania, w roku 2009 osadzeni w Zakładzie skierowali 67 skarg na działalność jednostki. Większość z nich dotyczyła traktowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej. Tylko jedną uznano za zasadną.

W ocenie wizytujących, ustalenia poczynione zarówno podczas oglądu jednostki, jak i rozmów z osadzonymi, nie dają podstaw do stwierdzenia, aby – generalnie rzecz biorąc - warunki bytowe w Zakładzie, czy też inne okoliczności osadzenia, były dla osób pozbawionych wolności na tyle dotkliwe, aby mogły prowadzić do okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania. Atmosfera w Zakładzie jest dobra, wolna od napięć, jak również relacje między osadzonymi a wychowawcami i oddziałowymi - prawidłowe.

7. Praca penitencjarna.

W dziale penitencjarnym Zakładu zatrudnionych jest łącznie 11 osób, w tym kierownik działu i jego zastępca oraz 7 wychowawców. Opiekę psychologiczną nad osadzonymi sprawuje dwóch psychologów. Wszyscy pracownicy działu penitencjarnego legitymują się wykształceniem wyższym.

W roku 2009 zrealizowano 7 programów readaptacji społeczno – zawodowej. Miały one na celu zdobycie wiedzy z zakresu m.in.: przeciwdziałania zachowaniom

agresywnym, profilaktyki uzależnień oraz o charakterze adaptacyjnym („artoterapia jako metoda wspomagająca readaptację społeczną więźniów”).

Osadzeni, z którymi rozmawiano, pozytywnie wypowiedali się na temat pracy wychowawców. Wskazali, że wychowawca zawsze ma dla nich czas, chętnie udziela pomocy oraz interesuje się problemami osadzonych. Poinformowali również, że wychowawca wizytuje cele co najmniej raz dziennie.

Podkreślenia wymaga także fakt, bardzo dobrej znajomości ze strony wychowawców osadzonych i ich sytuacji. Okoliczność powyższa została zaobserwowana podczas posiedzenia komisji penitencjarnej.

8. Zatrudnienie.

Osadzeni są zatrudnieni odpłatnie przy pracach pomocniczo-porządkowych na terenie jednostki – według stanu na dzień 13 października 2010 r. zatrudnionych przy tego rodzaju pracach było 46 osób oraz na rzecz podmiotów zewnętrznych na podstawie skierowania do pracy – 31 osób. W przywięziennych gospodarstwach pomocniczych pracowało 20 skazanych. W zatrudnieniu nieodpłatnym realizowanym w ramach prac porządkowych i pomocniczych na terenie jednostki uczestniczyły 32 osoby, przy pracach publicznych pracowało 20 skazanych.

Spośród osób, z którymi rozmawiano, 9 osadzonych było zatrudnionych, w tym 5 odpłatnie. Jeden pracujący zgłosił uwagę dotyczącą braku odpowiedniego ubrania do pracy, drugi osadzony, zatrudniony nieodpłatnie podniósł, iż od dłuższego czasu stara się, bezskutecznie, o odpłatne zatrudnienie. Pozostali zatrudnieni nie zgłaszali zastrzeżeń w tym zakresie. Osadzeni, z którymi rozmawiano podczas oglądu jednostki, doceniali możliwość podjęcia zatrudnienia.

9. Działalność kulturalno-oświatowa i sportowa.

W wizytowanej jednostce do dyspozycji osadzonych przeznaczono 5 świetlic wyposażonych w stół do tenisa stołowego, grę w piłkarzyki oraz gry planszowe. W jednej ze świetlic umieszczono dwa komputery, służące do realizacji zajęć z podstawy obsługi komputera.

Biblioteka Zakładu dysponuje ponad 7 tysiącami książek. Wymiana książek odbywa się w oddziałach. Dostępna jest również prasa codzienna.

W jednostce funkcjonuje radiowęzeł, w którym zatrudnieni są osadzeni. W jego ramach emitowane są audycje własne m.in. z zakresu profilaktyki uzależnień oraz promocji czytelnictwa. Ponadto, sieć telewizyjna Zakładu oprócz nowości telewizyjnych emituje tematyczne kanały edukacyjne i historyczne.

W Zakładzie realizowanych jest szereg programów kulturalno oświatowych takich jak:

- „Poznaj Hrubieszów i jego okolice”, w ramach którego osadzeni korzystają z obiektów sportowych klubu sportowego „Unia Hrubieszów” oraz uczestniczą w wycieczkach rowerowych,
- „Tikkun - naprawa”, osadzeni realizują pracę porządkową nekropolii żydowskich.

Organizowane są również wyjścia osadzonych na przedstawienia teatralne i pokazy filmowe w Hrubieszowskim Domu Kultury.

Osadzeni mogą także korzystać z wyposażonego w sprzęt do gry w piłkę siatkową pola spacerowego pawilonu B.

Tematyka organizowanych w jednostce kursów dostosowana jest do potrzeb rynku pracy. Skazani nabywają lub podnoszą swoje umiejętności na kursach stolarskich i kursach przyuczających do zawodu: technologa robót wykończeniowych, operatora wózków widłowych, monter instalacji elektrycznej i spawacza.

W wizytowanej jednostce prowadzi się działalność odwykową w zakresie profilaktyki uzależnień od alkoholu w postaci mityngów grupy AA „Granica”. Uczestniczy w nich 40 osadzonych.

W Zakładzie funkcjonuje Fundusz Samopomocy Skazanym. W jego ramach udzielana jest pomoc finansowa i rzeczowa osadzonym oraz ich rodzinom.

Większość rozmówców korzystających z zajęć kulturalno-oświatowych oceniło sytuację w tym zakresie jako dobrą lub dość dobrą. Dwóch zgłosiło zastrzeżenia związane z brakiem raketek do tenisa stołowego oraz odbiorników telewizyjnych w świetlicach.

10. Korespondencja i widzenia.

W Zakładzie w sali widzeń przeprowadzane są widzenia pod nadzorem funkcjonariusza, w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z osobą odwiedzającą, przy oddzielnym stoliku jak również w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą. Ze względu na trwające prace remontowo - adaptacyjne widzenia bez osoby dozorującej prowadzone są w korytarzu budynku administracyjnego, który na czas widzeń wyposażony jest w oddzielne stoliki i miejsca siedzące. Zakład dysponuje również oddzielnymi pomieszczeniami, odpowiednio umeblowanymi, w których mogą być realizowane widzenia bez osoby dozorującej. W trakcie widzeń zapewniony jest dostęp do toalety.

Rodziny osadzonych mają możliwość dokonywania zakupów w trakcie trwania widzeń w kantynie znajdującej się w części administracyjnej.

Wszystkie osoby korzystające z widzeń, z którymi przeprowadzono indywidualne rozmowy, pozytywnie oceniły organizację i sposób ich realizacji.

Osadzeni nie mogą zabierać do celi mieszkalnej niespożytych w trakcie widzenia artykułów spożywczych.

W każdym oddziale zainstalowano samoinkasujący aparat telefoniczny. Potrzebę skorzystania z aparatu osadzeni zgłaszają oddziałowym. Czas prowadzenia rozmowy telefonicznej, zgodnie z porządkiem wewnętrznym Zakładu, nie powinien przekroczyć 10 minut.

Jeden z ankietowanych, korzystający z przesyłania korespondencji podniósł zarzut, iż czas dostarczenia korespondencji do adresata wynosi czasami do trzech tygodni.

11. Posługi religijne.

Opiekę duszpasterską w Zakładzie sprawują na bieżąco kapelan prawosławny oraz katolicki. Spotkania Kościoła Rzymsko-Katolickiego odbywają się w każdy czwartek i sobotę w godzinach od 12.00 do 17.00. Natomiast spotkania Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego w piątek i sobotę od 10.00 do 15.00.

Na terenie Zakładu działają również przedstawiciele: Kościoła Chrześcijan Baptystów, Kościoła Bożego w Chrystusie, Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego, Związku Wyznania Świadców Jehowy.

Dla potrzeb działalności religijnej w Zakładzie służy kaplica ekumeniczna. Całe wyposażenie kaplicy zostało wykonane przez osadzonych.

12. Analiza dokumentacji.

Po przeanalizowaniu tekstu Porządku Wewnętrznego Zakładu, nie stwierdzono jego niezgodności z normami prawnymi. Został on zredagowany w sposób przejrzysty, komunikatywny i prawidłowo reguluje organizację życia w Zakładzie.

Zgodnie z informacją uzyskaną od Dyrektora Zakładu w ciągu ostatnich dwóch lat nie miały miejsca w jednostce wypadki nadzwyczajne.

W 2009 r. Zakład nie był stroną postępowania sądowego. W 2010 r. wytoczone zostały dwa powództwa przeciwko jednostce. Oba dotyczą odbywania kary pozbawienia wolności w przeludnionych celach oraz niewłaściwych warunkach bytowych.

Wizytacja Zakładu przeprowadzona przez sędziego wizytatora ds. penitencjarnych Sądu Okręgowego w Zamościu, nie zawierała zaleceń dotyczących niewłaściwego funkcjonowania Zakładu.

Kontrola Zakładu przeprowadzona dnia 7 października 2010 r. przez Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zakładzie miała charakter interwencyjny i dotyczyła warunków higieniczno-sanitarnych na jakie narażeni są osadzeni zatrudnieni przy wykonywaniu prac porządkowych w Zakładzie. Przeprowadzone czynności kontrolne nie potwierdziły występowania jakichkolwiek uchybień w tym zakresie.

13. Wnioski i zalecenia.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pozwoliły generalnie uznać, że w Zakładzie Karnym w Hrubieszowie przestrzegane są prawa osób pozbawionych wolności.

Przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich uznają, że dla poprawy warunków osadzenia w Zakładzie wskazane jest:

- 1) prowadzenie monitoringu cel mieszkalnych w sposób uniemożliwiający ukazywania intymnych części ciała skazanego podczas wykonywanych przez niego czynności fizjologicznych,
- 2) zakup wózka inwalidzkiego, w celu umożliwienia osobie niepełnosprawnej ruchowo korzystania z codziennego spaceru,
- 3) wyodrębnienie pomieszczeń przeznaczonych do kontroli osobistej, w celu uniknięcia sytuacji dostępu przypadkowych osób do miejsc, w których kontrola ma miejsce,
- 4) rozważenie zakupu defibrylatora do ambulatorium,
- 5) wyposażenie przedsionków celi zabezpieczającej w trwale mocowany stół i taboret, zgodnie z § 8 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministra z dnia 27 lipca 2010 r. w sprawie stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz. U. Nr 147, poz. 983),
- 6) zaopatrzenie świetlic w odbiorniki telewizyjne.

W odpowiedzi nadesłanej Rzecznikowi Praw Obywatelskich Dyrektor Zakładu Karnego poinformował, iż w celach jednoosobowych kamery monitorujące zostały zdemontowane, natomiast w celi służącej do wykonania kary dyscyplinarnej w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej sprzęt kwaterunkowy został ustawiony w taki sposób, że intymne części ciała w trakcie wykonywania potrzeb fizjologicznych nie są widoczne ma podglądzie z kamer telewizji przemysłowej.

Ponadto, w celu umożliwienia poruszania się osobie niepełnosprawnej ruchowo zakupiony został wózek inwalidzki. Przedsionek celi zabezpieczającej został wyposażony w trwale mocowany stół i taboret a wszystkie świetlice w telewizory.

W odniesieniu do uwagi dotyczącej braku pokoju przeznaczonego do kontroli osobistej, Dyrektor jednostki wyjaśnił, iż Zakład Karny nie ma możliwości wyodrębnienia osobnych pomieszczeń do dokonywania kontroli osobistych. W celu uniknięcia sytuacji dostępu osób postronnych do miejsc, w których dokonywana jest

kontrola osobista, każdorazowo drzwi dyżurek oddziałowych są zamykane, co uniemożliwia dostęp osób postronnych, natomiast okna posiadają żaluzje lub zasłony.

Dyrektor Zakładu Karnego podkreślił, że Zakład Karny od 2009 r. regularnie zgłasza potrzebę zakupu defibrylatora.